

A XX. századi magyar zeneszerzés és a gregorián (interjúk)*

2. Vidovszky László

Vidovszky László zeneszerző, a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem ének-zene-tan-székének vezetője.

(Dobszay László kérdésére Vidovszky László írásban válaszolt.)

Néhány helyet fel tudok sorolni műveimben, ahol többé-kevésbé felismerhető formában megjelenik egy-egy gregorián dallam, ezt azonban nem tekintem másnak, mint egyszerű idézetnek, még ha sok esetben a dallam nem is ismerhető fel egykönnyen. Ezt nem is nevezném igazán elementáris hatásnak, sokkal inkább a minket állandóan körülvevő zenei tapéta utóképeinek, gyenge lenyomatának. Ezt látszik alátámasztani az is, hogy ezek a darabjaim technikájukban, zeneiségükben és végső hangzó eredményeikben sem különböznek azoktól, amelyekben más —klasszikus vagy romantikus— zenei anyagokra emlékezem.

Az igazi kérdés nyilván az, van-e a gregorián zenének olyan korokon átívelő üzenete, mint amilyen például a népzeneé volt a XIX–XX. század fordulóján. Az ilyen üzenet azonban nem lehet pusztán zenei. Akár a reneszánsz görögségkultuszára, akár a XIX. századnak a „régii” iránti vonzalmára gondolok —de ne felejtjük el ebből a szempontból sem Bartókot—, mind az adott korról való szembehelyezkedés eszköze is volt, nemegyszer közvetlen társadalmi vagy akár politikai utóhatásokkal is. A régi művészet itt mint az elfelejtett és megtagadott „igazi Érték” jelenik meg, valaminek az adott társadalomban meglévő hiányát jelképezi. Ezért ezt a szerepet olyan művészet képes felvállalni, amelynek szellemisége valóban kiesett a társadalom emlékezetéből. Minden felfedezésnek a tudatlanság az előfeltétele —és legalább ennyire a bennünk eleve meglévő adottság a felfedezésre—, és ma talán túl sokat tudunk ahhoz, hogy megérezhessük a tudatlanságunkat. Éppen ezért nem gondolom, hogy a gregorián —amely soha nem szűnt meg élő gyakorlat lenni, következésképpen a hiánya sem létezik— hasonló szerepet játszhatna a mai társadalomban, még akkor sem, ha közben a hitélet is erősen megváltozott.

Ugyanakkor a gregorián repertoár „zeneszerző-technikáinak” hihetetlen gazdagsága miatt kimeríthetetlen forrás, amely valószínűleg minden hozzánk közelítő zenészt elragad. Ezek a tapasztalatok —hasonlóan más régi mesterek tanulmányozásához— azonban már a zeneszerző legbensőbb ügyei közé tartoznak és egyáltalán nem általánosíthatók.

* Az interjúkat Dobszay László a Nemzetközi Zenetudományi Társaság „The Past in the Present” című konferenciáján 2000. augusztus 25-én, „The Chant in the 20th-century Art Music” címmel elhangzott előadásához készítette. Az általában alig stilizált interjúk nagyrészt megőrzik az élőbeszéd sajátosságait.

6

Beszélve

1

pp

T

p

AK- KOR AZ I- GA- ZAK FÉNY-LE- NI FOG- NAK.

BAR

pp

B

pp

A

T

p

MI- KÉNT A NAP AZ Ő ATY- JUK. NAK

BAR

B

Részlet Vidovszky László O. Messiaen *Les corps glorieux* (Megdicsőült testek)
c. orgonaműve mottói szövegére írt sorozatának 6. darabjából